

Cultures

TEATRE | MÚSICA | LLETRES | DANSA | ART | TRADICIONS | CINE | TELEVISIÓ

NOVETAT EDITORIAL ▶ La propaganda catalanista ha fet perviure durant dècades que la presència de voluntaris catalans a la Primera Guerra Mundial es va elevar fins a la xifra de dotze mil combatents. Però la veritat és que els noms que hi ha ara per ara documentats no arriben ni al deu per cent d'aquesta quantitat. David Martínez Fiol i Joan Esculies expliquen les motivacions d'uns i altres en un llibre que desmitifica la llegenda

Joan Esculies documenta l'aportació catalana a la Primera Guerra Mundial

▶ Un llibre de l'historiador manresà i de David Martínez Fiol posa llum a les motivacions dels voluntaris al conflicte armat

TONI MATA I RIU | BELLATERRA

■ Eren o no eren 12.000 els catalans que es van apuntar a la causa aliada i van combatre a la Primera Guerra Mundial? El mite exagera notablement la realitat i dos historiadors, el manresà Joan Esculies i el barceloní David Martínez Fiol, s'encarreguen de posar els punts sobre les is en un llibre que treu a la llum les motivacions dels qui van deixar el país per anar a combatre i les implicacions que aquest suport va significar per a la causa nacional.

«Podem certificar que van ser al voltant de 950», explica l'autor manresà. Una xifra que surt del recompte de cartes que des de fa anys revisa Martínez Fiol, responsable el 1991 d'una obra clau sobre el tema, *Els voluntaris catalans a la Gran Guerra* (Publicacions de l'Abadia de Montserrat). El títol del treball conjunt que ha editat Ara Llibres juga amb l'ambigüitat d'una suma que van exhibir sense pudor els negociadors catalans que van anar a les converses de pau que van tenir lloc a París el 1919, acabada la guerra, amb l'esperança de veure recompensades les seves aspiracions nacionals.

Però no van ser dotze mil, ni tan sols el 10 % d'aquesta quantitat. «El 70 per cent dels catalans que van fer la guerra eren persones que ja vivien a França quan va esclatar el conflicte, ja sigui perquè buscaven feina o fugien de la justícia. Podem

David Martínez Fiol (a l'esquerra) i Joan Esculies, autors del llibre

dir que tenien una mitjana de 25 anys i es van allistar a la Legió Estrangera de forma voluntària», apunta Esculies. I afegeix que «un altre 20 per cent ja formava part de la Legió, gent d'uns trenta anys que havien fet de l'exèrcit el seu *modus vivendi*, fins i tot havien participat en la campanya d'Indoxina. L'altre 10 per cent són catalans que van anar a l'aventura, volien veure món».

La mística catalanista ha defensat durant un segle la idea que els catalans van desplaçar-se al front empresos per l'anhel nacional, però la veritat és tota una altra. «Si tenim en compte que d'aquí van sortir a la vora d'un centenar d'homes per anar a lluitar, no podem dir que n'hi hagués més de la meitat que ho fes per la causa ca-

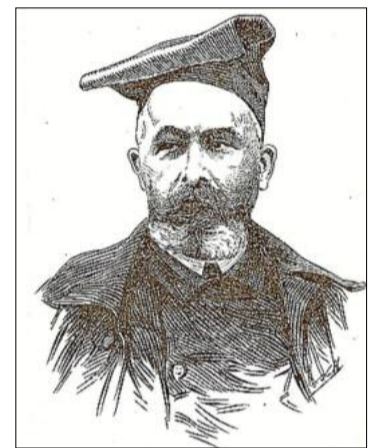
ARA LLIBRES. 21,90 EUROS. 240 PÀGINES

talanista», matisa Esculies.

La impossibilitat de consultar els arxius de la Legió Estrangera, ara mateix vetats als estudiosos, posen en quarantena qualsevol intent d'establir una xifra aproximadament definitiva sobre la quantitat de catalans que van lluitar a la Gran Guerra, ja que «podria incrementar-se». No obstant això, «la xifra de 950 casa bastant amb el

Cartell en suport dels voluntaris

Dibuix amb el rostre Solé i Pla

que la propaganda separatista deia durant la conflagració».

La hiperbòlica suma de 12.000 soldats «es va posar de moda durant la tardor del 1918, i va quallar en l'aparell de propaganda del catalanisme separatista», afirma Esculies. La delegació catalana que va voler fer sentir la seva veu a la Conferència de Pau de París va esgrimir l'aliadofília i els morts en combat, però «la *realpolitik* es va imposar i les grans potències no van fer-los cas, prou problemes tenien elles. El fet català no estava sobre la taula».

Un dels personatges clau de la història és Joan Solé i Pla, un separatista a qui Esculies va dedicar una biografia que Edicions de 1984 va publicar el 2011. Aquest metge i polític barceloní va crear

el Comitè de Germanor amb els voluntaris catalans i va mantenir una intensa activitat epistolar amb molts dels combatents, als quals va enviar també paquets amb queviures. «Les cartes que rebia, Solé i Pla les feia servir per escriure cròniques als diaris», explica Esculies, afegint que «alguns dels combatents, quan les llegien, s'adonaven que allò que sortia a la premsa no era ben bé el que realment havia passat». Paradoxalment, aquesta figura clau del vincle català amb la Gran Guerra va absentar-se del viatge a la capital francesa el 1919 perquè estava convalescent d'una tromboflebitis. «Molts dels que van tornar van acabar recorrent a Solé i Pla per demanar-los feina o algun altre favor», diu el periodista i historiador manresà.

El santvicentí Jaume Busquets fa pujar fins a deu la llista de bagencs que se sap que van ser al front

TONI MATA I RIU | BELLATERRA

■ En un ampli reportatge que **Regió7** va publicar el 14 de maig del 2011, Joan Esculies va posar noms i cognoms als voluntaris bagencs que van prendre part en la Primera Guerra Mundial: Emili March Casafont, Martí Prat Vergé i Josep Pujol, de Manresa; Valentí Torra Pujolà, de Navarres; Alfons Clapers, de Sallent; i Joan Casals Carné, de Cardona. D'altres tres, tam-

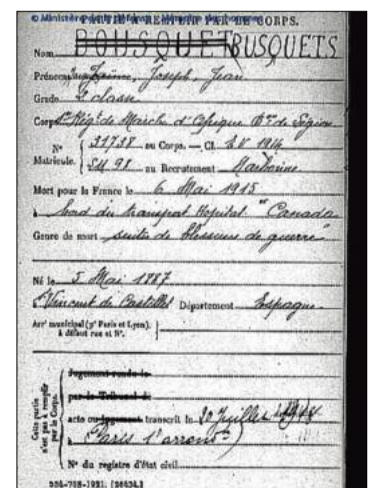
bé n'apuntava la ciutadania, pels indicis existents, tot i deixar clar que no hi havia la certesa absoluta: el sallentí Alfons Jou i els manresans Josep Vives i Joan Vilana.

La recerca duta a terme en els arxius del ministeri de Defensa francès ha permès recuperar la identitat d'un altre bagenc: Jaume Josep Joan Busquets (com així consta en el document que il·lustra aquesta peça), de Sant Vicenç

de Castellet. Nascut el 5 de maig del 1887, segons el paper va morir el 6 de maig del 1915 a causa de les incurables lesions patides durant la batalla. Una concisa menció darrere la menció genèrica que figurava en tots els documents similars: «Mort pour la France».

«No es pot descartar que hi hagi més gent de la comarca que també anés a combatre», apunta Esculies, que va guanyar el premi

Jacint Carrió per a treballs de recerca sobre la memòria històrica de Manresa i la comarca del Bages, inclòs dins dels Premis Lacetània, el 2009, pel treball *Bagencs a la Gran Guerra. La història inèdita dels homes que van lluitar a la Primera Guerra Mundial*. La desclassificació d'arxius, com el de la Legió Estrangera francesa, podria aportar noves descobertes sobre els catalans de la Gran Guerra.

La fitxa de defunció de Busquets